

HiGHQ

שאלון 1261 חורף 2021 – הצעה לפתרון

ייתכנו תשובות נכונות נוספות

פרק ראשון

1.

א.

(1) שרה יזמה את גירוש הגר וישמעאל כיוון שלא רצתה שישמעאל יירש יחד עם יצחק את אברהם: **"כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק"**.

(2) אברהם אמנם משתף פעולה, אך הוא רואה בעין רעה מאד את הגירוש: **"וירע הדבר מאד בעיני אברהם על אודות בנו"**.

ב.

(1) אברהם נוהג בחוסר אחריות מפני שהוא אינו נותן מספיק ציוד להצטיידות לשהות ממושכת במדבר עבור הגר וישמעאל: **"ויכלו המים מן החמת..."**

(2) כאשר ישמעאל נוטה למות בצמא הגר מתרחקת ממנו במקום להיות איתו ברגעיו האחרונים. לדעתי, קשה לשפוט אדם בסיטואציה כזאת וניתן להבין מדוע הגר מתנהגת כפי שהיא מתנהגת. **"ותלך ותשב לה מנגד... כי אמרה אל אראה במות הילד"** – הגר לא נשארת לשבת עם בנה, אלא מתרחקת.

ג.

(1) הגר עסוקה במצוקתה נוכח מצבו הקשה של ישמעאל והיא יושבת מרחוק ובוכה, ולכן כנראה לא הבחינה בבאר.

(2) בפסוקים אלה מלאך ה' מבקש מהגר לשאת את הנער ומבטיח לה כי לא יאונה לו כל רע, דבר שמעודד את הגר.

(1) **"ותאכלנה הפרות רעות המראה... וייקץ פרעה"** – חלום זה הוא סיוט מבחינתו של פרעה, ולראיה הוא מתעורר משנתו בעקבותיו.

(2) פרעה נסער מחלומותיו מפני שברור לו שמהו לא טוב קורה בהם, ואף אחד מחרטומי מצרים לא מצליח לתת פרשנות לחלום: **"וישלח ויקרא אל כל חרטומי מצרים ואת כל חכמיה... ואין פותר אותם לפרעה"**.

(1) יוסף מנסה להוכיח את סמכותו כפותר חלומות: **"הוא הדבר אשר דיברתי אל פרעה אשר האלהים עושה הראה את פרעה"** – יוסף בפירוש החלום מזכיר את ה', כלומר הוא רומז על כך שפתרון החלום של יוסף הוא בהשראה אלוהית.

(2) יוסף רומז כי הוא האדם הראוי להציל את כלכלת מצרים: **"ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם ושיתיהו על ארץ מצרים"** - אחרי שיוסף מוכיח את חכמתו בפתרון חלומות הוא מציע למצוא אדם חכם שינהל את כלכלת מצרים וכנראה מכוון לעצמו.

(1) יוסף משתלב היטב בתרבות מצרים: **"...וילבש אותו בגדי שש וישם רביד זהב על צווארו"** – לאחר עליית מעמדו של יוסף הוא מולבש בבגדי שרי מצרים המכובדים ומקבל תכשיטים כתכשיטיהם.

(2) יוסף קורא לבנו הבכור מנשה – על שום כך שה' השכיח ממנו את כל צרות בית אביו – כלומר כעת הוא מתחיל בחיים חדשים במצרים.

- (1) במפגש הראשון דורש יוסף מאחיו שכולם ייאסרו במצרים מלבד אח אחד שילך ויביא את בנימין. לאחר שלושה ימים הוא דורש כי רק אח אחד יישאר במצרים כבן ערובה ואילו השאר יחזרו לכנען להביא את בנימין.
- (2) יוסף אומר **"את האלוהים אני ירא"** – כלומר, הוא מסביר כי הוא עדיין אדם מוסרי ורואה עצמו כפוף לחוקי המוסר של האל.

- (1) ע"פ רמב"ן יוסף ציפה שאחיו יגיעו למצרים בעקבות שנות הרעב, אך הם לא ציפו שעבד שנמכר למצרים יהפוך להיות לשליט ולכן הוא הכיר אותם והם לא הכירו אותו.
- (2) בפרק ל"ז אחיו של יוסף היו בעמדת עליונות עליו: **"ועתה לכו ונהרגנו ונשליכהו באחד הבורות..."** בפרק מ"ב יוסף הוא בעמדת עליונות על אחיו: **"...ויאמר אליהם מרגלים אתם לראות את ערות הארץ באתם"**.

- (1) הפרט החדש המוזכר הוא שכאשר האחים זרקו את יוסף לבור הוא בכה והתחנן על נפשו. פרט זה אינו נזכר בפרק ל"ז.
- (2) בסיפור המכירה האחים שונאים את יוסף ורוצים להתנכל לו ובכך רוצה המחבר להתרכז: **"ויקחוהו וישליכו אותו הבורה..."** לעומת זאת בפרק מ"ב האחים מלאים בחרטה על האופן שבו נהגו ביוסף כי הם מבינים שהדברים הרעים קורים להם בעקבות התנהגותם אליו: **"...ולא שמענו על כן באה אלינו הצרה הזאת"**.

.4

.א.

(1) ההנחיה של ה' למשה לומר לבני ישראל לחזור על עקבותיהם לכיוון מצרים. המטרה היא שהמצרים יחשבו כי בני ישראל אובדים בדרכם, ישובו וירדפו אחריהם ואז ה' יוכל להעניש את המצרים.

(2) ע"פ פסוק כ"ה המטרה אכן הושגה – המצרים מבינים כי ה' נלחם עבור בני ישראל ומנסים לברוח.

.ב.

(1) בפסוק י"ג מעודד משה את העם לא לפחד. ראב"ע תמה כיצד ייתכן שעם כה רב מפחד נוכח מי שרודף אחריהם? הוא משיב על השאלה בכך שעם שהתרגל להיות עם של עבדים, סביר שיפחד מפני מי ששעבד אותו.

(2) "המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר"?! אנו רואים בפסוקים אלה שהעם אכן חושש מהמצרים ומעדיף לעבוד את המצרים מאשר למות במדבר.

.ג.

(1) בני ישראל יראים בהתחלה מן המצרים. לאחר שהם רואים את ישועת ה', היראה עוברת מיראת המצרים ליראת ה': "ופרעה הקריב... ויראו מאד ויצעקו בני ישראל אל ה'..." "וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים ויראו העם את ה'..."

(2) בני ישראל מצליחים לחצות את ים סוף, ולעומתם הם רואים את המצרים מתים על שפת הים. דבר זה מסייע להם בתהליך הנפשי של הוצאתם מעבדות לחירות: "...וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים."

(1) התחייבות של ה' בברית – לעשות ניסים עבור העם שכמוהם לא נראו לפני כן.

(2) התחייבות הנדרשת מהעם – לא לכרות ברית עם עממי כנען.

(1) הסיבות הן:

- חודש אלול הוא חודש הסליחות, וכדי שה' יסלח לנו אנו מזכירים לו שהוא אל רחמן וסלחן: **"ה' ה' אל רחום וחנון..."**

- כל אדם חוטא במהלך השנה, ובעשרת ימי התשובה אנו מבקשים להזכיר לה' כי הוא מוחל על חטאים מסוגים שונים: **"נושא עון ופשע וחסא"**.

(2) משה מבקש מה' בפסוק ט' שייסלח לעם ויסכים ללכת בקרבו בזמן הנדודים במדבר. הבקשה באה מיד אחרי הזכרת מידות הרחמים של ה', כיוון שזוהי הזדמנות טובה לבקש סליחה עבור העם. זה עתה ה' סיים להזכיר את היותו אל רחום וחנון, והנה עתה הוא מתבקש להוכיח זאת.

(1) מיכאנג'לו הבין את המונח "קרן" מלשון קרניים ולכן פיסל את משה כמי שצמחו לו קרניים.

לעומתו, ראב"ע סבור שמדובר בקרן אור. פני משה קורנים באור מיוחד – אור השכינה.

(2) **"ויכל משה לדבר איתם ויתן על פניו מסוה"** – בני ישראל רואים את האור הבוקע מפני משה וחוששים מאד ולכן משה מסווה את פניו – מכסה אותן.

.6

.א.

(1) האירוע ההיסטורי הוא שיבת ציון שהתרחש ב 538 לפנה"ס. **"בשוב ה' את שיבת ציון"**.

(2) רמזים לכך שמדובר בתקופת בצורת:

- **"הזורעים בדמעה ברינה יקצורו"** – זוהי תקופה שבה אין יבול ולכן זורעים בדמעה, אך התקווה היא כי אפשר יהיה בעתיד לקצור ברינה = בשמחה.

- **"שובה ה' את שביטנו כאפיקים בנגב"** – ישנה בקשה לגשמי ברכה ושפע מים כפי שהיה בעבר, מכאן שכרגע אין מספיק גשמים.

.ב.

(1) **"היינו כחולמים"** – השיבה מהגלות לציון נפלאה כפי שאפשר לדמיין רק בחלום.

(2) מה גרם לעם לשמוח?

פסוק ב' – ההכרה של העמים האחרים באלוהי ישראל.

פסוק ג' - הדאגה של ה' לעמו בהוציאו אותו מהגלות.

.7

.א.

(1) הדרישות שהעם נדרש למלא:

- על העם לשפר את התנהגותו, להטיב את דרכיו.

- על העם לקיים משפט צדק.

(2) התפיסה שרווחה בעם היא שכל עוד בית המקדש קיים אין כל חשיבות

להתנהגות שלהם וה' לא ייתן לירושלים ולבית המקדש להיפגע: **"אל תבטחו לכם**

על דברי השקר האלה לאמר היכל ה' היכל ה' היכל ה' המה".

HiGHQ

ב.

(1) האירועים שקרו בעבר :

- חורבן המשכן בשילה.

- גלות ישראל לאשור.

אירועים אלה מוזכרים כתקדים. כפי שה' החריב בעבר מקומות קדושה והגלה את בני ישראל, כך הוא יעשה שוב, אם תושבי יהודה לא יתקנו את דרכיהם.

(2) דברי ה' אינם גזירה שלא ניתן לשנותה. ה' מעודד את העם לשנות את דרכיו ובכך הוא יוכל להמשיך להתגורר בארץ: **"היטיבו דרכיכם ומעלילכם ואשכנה אתכם במקום הזה"**.

ג. מצד אחד על ירמיהו להזהיר את העם מפני הפורענות ולעודד אותו לשנות את התנהגותו: **"כי אם היטב תיטיבו את מעלליכם ואת דרכיכם..."** אולם מנגד אסור לירמיהו להתפלל בעבור העם: **"ואתה אל תתפלל בעד העם הזה..."**.

8.

א. המטרה של הזכרת ה' בפסוק י"ג היא לעודד את המלווה להתייחס בצורה אנושית למלווה שאם יעשה כן, יזכה לברכה מאת ה'.

המטרה של הזכרת ה' בפסוק ט"ו היא להזהיר את המעביד לשלם לעובד את שכרו בזמן, שאם לא כן, הדבר ייחשב לחטא בפני ה'.

ב. העיקרון המוזכר בפרקנו הוא עיקרון הגמול האישי: **"לא יומתו אבות על בנים..."** – כל אדם יישא בחטאו. עיקרון זה עולה בקנה אחד עם זה הנזכר ביחזקאל: **"מה לכם את מושלים את המשל... אבות יאכלו בוסר ושיני הבנים תקהנה"**. יחזקאל יוצא כנגד תפיסת גמול הדורות, ומכאן שדבריו תואמים לנאמר בפרקנו.

HiGHQ

ג.

(1) המחוקק פונה אל עשירי החברה, בעלי הנחלות ובעלי היכולת להלוות. החוק בא להגן על חלשי החברה: הגר, היתום והאלמנה.

(2) יציאת מצרים מוזכרת כי:

- עם ישראל היה עם של עבדים ולכן נדרש לגלות סולידריות עם חלשי החברה, דווקא מתוך המקום של הידיעה עד כמה חיי העוני הם קשים.

- ה' הוא זה שהוציא את בני ישראל ממצרים, וישנה מעין אזהרה שאם לא יתנהגו בצורה מוסרית, הם עלולים לשוב ולהיות משועבדים.

9.

א.

(1) הפעולות שהצדיק אינו עושה:

- לא הולך בעצת רשעים

- לא מתנהג כפי שמתנהגים החוטאים.

- לא יושב עם אנשים ריקים וחסרי דעת.

הפעולה שהצדיק עושה: האיש הצדיק לומד יומם ולילה את תורת ה'.

(2) המאפיין החשוב ביותר הוא לא לשמוע לעצת הרשעים. אין ספק שהרשעים ישיאו עצות לא טובות לאדם, ולכן יש להימנע מלהקשיב להם.

ב.

(1) הדימוי הנוגע לגורלו של הצדיק: **"והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר ייתן פריו..."** – הצדיק מדומה לעץ השוכן על מקורות מים, כלומר הצדיק מבורך ברעננות תמידית – הוא משגשג ומצליח.

(2) הדימוי הנוגע לגורלו של הרשע: **"לא כן הרשעים כי אם כמוץ אשר תדפנו רוח"** – הרשעים נמשלים לפסולת התבואה – הם חסרי ערך וגורלם הוא להיעלם כשם שהרוח מעיפה את המוץ.

HiGHQ

ג.

(1) הרשעים מתוארים כקבוצה: **"ובמושב לצים לא ישב"** – כלומר, האנשים הריקים ובני הבליעל יושבים ביחד ומבזבזים את זמנם על דברים טפלים.

(2) **"על כן לא יקומו רשעים במשפט וחטאים בעדת צדיקים"** – ה' יודע את נפש הרשע ולכן הוא יורשע בבית דין של מעלה – ה' יביא לאובדנו.

10.

א. הראיות הן:

- **"היום שהוא יהי חושך"** – ביום שולט האור, איוב מאחל ליום לידתו שיהיה חשך.

- **"יקבהו אוררי יום העתידים עורר ליתן"** – איוב מזמין את המכשפים והקוסמים וכן את הלוויתן לקלל את היום שבו נולד.

ב. למוות יש יתרון על החיים:

- **"כי עתה שכבתי ואשקוט ישנתי אז ינוח לי"** – המוות מביא איתו שקט ושלווה.

- **"שם רשעים חדלו רוגז"** – בעולם האמת האנשים הרשעים לא יכולים להזיק ולעשות רע.

ג. בפרק ב' נוזף איוב באשתו על כך שהיא מוכנה לקבל את הטוב מן האל אך לא את הרע. לעומת זאת בפרק ג' בפסוק כ' איוב לא מוכן לקבל את הרע ותמה מדוע ה' מעניק חיים למי שמתייסר ומאס בחייו.

(1) בפסוקים א'–ז' אשה אלמנה טוענת בפני אלישע כי אין לה איך להתפרנס כיוון שהיא אלמנה ולכן הנושה בא לקחת את ילדיה לו לעבדים. אלישע מבקש מן האישה לשאול כלים משכנותיה ובדרך נס הם מתמלאים בשמן. האלמנה יכולה עתה למכור את השמן ולהתפרנס.

(2) בפסוקים ח' – י"א אישה משונם דואגת לאלישע, היא מאכילה אותו ואף דואגת לו למקום בעליית גג בביתה, ואף מרהטת את החדר בעבורו.

ב. הנס בסיפור בא לידי ביטוי:

- השפע הלא צפוי של השמן: **"ובאת וסגרת הדלת...ויצקת על כל הכלים האלה..."** – לאלמנה יהיה מספיק שמן כדי למלא את כל הכלים שהצליחה להשיג.

- הפסקת זרימתו בזמן המתאים – **"...ויאמר אליה אין עוד כלי ויעמוד השמן"** – השמן מפסיק לזרום בדיוק כאשר נגמרים לאלמנה כל הכלים.

.ג.

(1) פירוש המילה גדולה = עשירה.

(2) האישה בתגובה להצעה לקבל כל דבר שתחפוץ עונה: **"בתוך עמי אנכי יושבת"** – כלומר היא במעמד גבוה בתוך החברה.

ד. האישה הינה עקרה ונואשה מלהביא בן לעולם. כאשר אלישע מבטיח לה שבעוד שנה יהיה לה בן, היא מבקשת: **"אל תכזב בשפחתך"**. מכאן, אנו יכולים להסיק שהיא איננה מאמינה שבקשה מעין זו יכולה להתגשם.